

d ů v o d ů:

Jest nesporno, že dne 3. května 1921, kdy zástupce žalovaných na žalobcovo vyzvání se dostavil do K. k sepsání smlouvy, žalobce v K. vůbec nebyl. Arci tvrdí, že přikázal své manželce, by za něho jednala, ale připouští, že jí nedal písemné plné moci. Žalobce napadá názor odvolacího soudu, že Marie Š-ová bez písemné plné moci nebyla s to, by uzavřela platnou smlouvu trhovou, — leč neprávem. Dle § 1005 obč. zák. může se smlouva o zmocnění ovšem státi nejen písemně, nýbrž i ústně, ale to má význam jen pro vnitřní poměr mezi zmocnitelem a zmocněncem. Aby však zmocněnec na venek vůči třetím osobám byl legitimován a platně za zmocnitele mohl jednati, jest třeba, by o zmocňovací smlouvě byla sepsána listina, již zákon nazývá plnou mocí čili mocným listem. Když Marie Š-ová nemohla se vykázati takovouto listinou, nebyl zástupce žalovaných povinen, ano bez porušení zájmů svých zmocnitelů ani oprávněn, uznati její legitimaci, a právní zástupce té oné strany nemohl a nesměl ji připustiti k jednání a zřizování listiny o kupní smlouvě. Již v tom směru tedy nezachoval se žalobce dle zákona.

Čís. 2095.

Zákon ze dne 18. března 1921 čís. 130 sb. z. a n., kterým se upravují zaopatřovací požitky bývalých zaměstnanců na velkém majetku pozemkovém.

Vdově po zaměstnanci, jenž zemřel před 1. lednem 1920, nepřisluší nárok na zaopatřovací požitky, když k sňatku došlo sice ještě za činné služby, ale v době, kdy zesnulý pak manžel měl již nárok, by odešel do výslužby.

Nárok lze uplatňovati i proti pachtýři, jenž byl posledním zaměstnavatelem.

(Rozh. ze dne 12. prosince 1922, Rv I 741/22.)

Manžel žalobkyně Václav S. byl od roku 1898 do roku 1906 hospodářským adjunktem na velkostatku Ch., pak sloužil u žalovaného, jenž byl pachtýřem dvorů H. a S., nejprve na dvoře H. a posléze jako hospodářský správce na dvoře S. Po smrti Václava S. dne 9. března 1916 byla žalobkyni vyměřena pensijním ústavem pense a roční příspěvek na výchovu dětí. Žalobě o placení zaopatřovacích požitků dle zákona ze dne 18. března 1921, čís. 130 sb. z. a n. procesní soud první stolice vyhověl, odvolací soud ji zamítl. **D ů v o d y** Soud první stolice výslovně v důvodech rozsudku uvádí, že žalovaná strana je pachtýřem, což též ve sporu byla sama udala a což žalující stranou nebylo ani popřeno. Ostatně nezáleží na tom, zda je žalovaný vlastníkem či pachtýřem dvora, poněvadž plniti požitky dle zákona čís. sb. 130/1921 jest povinen zaměstnavatel, u něhož počala nebo v případě § 1 písm. b) má počítati výplata zaopatřovacích požitků, a jím, kdyby zde byly podmínky zákonné, byla by žalovaná strana, poněvadž u ní byl Václav S. jako správce dvora S. naposledy zaměstnán. Nebylo proto třeba, by první soud předsebral ještě nějaká zjištění v příčině právního

poměru žalované strany ku dvoru, a, nestalo-li se tak, netrpí řízení takovými nedostatky, jak je žalovaná strana tvrdí. Má-li žalovaná strana dvůr spachtován jen do roku 1924, bylo by rovněž pro otázku povinnosti ku plnění požitků, kdyby nárok žalující strany na ně byl jinak odůvodněn, vzhledem k tomu, co uvedeno, nerozhodné a nepotřeboval by soud první stolice k dočasnosti pachtu přihlížeti. Za to nelze upřítí odvolání oprávněnosti, pokud jde o uplatňovaný důvod nesprávného právního posouzení věci. Nelze přisvědčiti názoru odvolatele, že pod bývalými zaměstnanci na velkém majetku pozemkovém (zákon ze dne 18. března 1921, čís. 130 sb. z. a n.), sluší rozuměti takové zaměstnance, kteří před vydáním zákona v činné službě velkostatku již nebyli, a nikoli zaměstnance, kteří před vydáním zákona aktivně slouživše, zemřeli, a že to plyne ze slova »bývalí«. Výklad takový nemá v zákoně opory již se zřetelem na vysvětlivky k § 1, obsažené v nařízení vlády republiky Československé ze dne 13. května 1921, čís. 189 sb. z. a n., kterým se shora uvedený zákon provádí. Dle § 1 zákona ze dne 18. března 1921, čís. 130 sb. z. a n. vztahuje se zákon na bývalé zaměstnance na velkém pozemkovém majetku a jich pozůstalé, požívají-li již zaopatřovacích požitků z důvodu trvalého služebního poměru na velkém pozemkovém majetku, aneb nabyli-li nároku na pensi dříve, než zákon počal působiti, t. j. před 6. květnem 1921 (§ 16). Jak správně uvedl již první soud, tyto náležitosti zde jsou. Není sporno, že Václav S., manžel žalobkyně zaměstnán byl na velkém pozemkovém majetku ve výměře přes 250 ha půdy od 18. dubna 1898 až do 9. března 1916, a to nejprve na velkostatku Ch. po 8 let jako hospodářský adjunkt, pak u žalované strany na dvoře H. a posledně na dvoře S., majícím výměry přes 1000 měr od roku 1906/1909 do roku 1916, posledně jako samostatný hospodářský správce, a že dně 9. března 1916 zemřel v nemocnici následkem válečných útrap, ježto nastoupil v červenci 1914 službu válečnou. Je proto jisté, že Václav S. nárok na placení pense pro případ nezpůsobilosti k práci při 18 letech služebních by měl. Plyne to již z toho, že byl pojištěn ve smyslu zákona ze dne 16. prosince 1906, čís. 1 ř. zák. z roku 1907 (nařízení ze dne 25. června 1914, čís. 138 ř. zák.) u pensijního ústavu průmyslu cukrovarnického, a že se vdově po něm Marii S. i sirotkům pense a vychovávací příspěvky od ústavu toho vyplácejí. Dle § 6 zákona přísluší vdovám po zaměstnancích, v § 1 jmenovaných, se zpětnou platností od 1. ledna 1920 polovina zaopatřovacích požitků, na něž zemřelý manžel byl by měl nárok, vstoupily-li ve sňatek se zaměstnancem, jenž nabyl nároků na zaopatřovací požitky, před 1. lednem 1920, ale ovdověly po 1. lednu 1920. I když žalobkyně Marie S. vstoupila ve sňatek s Václavem S. v roce 1916 zemřelým, před 1. lednem 1920, v době, kdy tento u žalované strany byl činně zaměstnán a i když Václav S. nároků na zaopatřovací požitky, jak nahoře již uvedeno, nabyl, není zde další podmínky tohoto § 6, totiž že žalobkyně ovdověla po 1. lednu 1920, ježto ovdověla již v roce 1916. Že výhod zákona účastny jsou jen vdovy po zaměstnancích toho druhu, jako byl Václav S. a o jakých § 1 zákona mluví, jen když ovdověly po 1. lednu 1920, vysvítá i z vysvětlivek k prováděcímu nařízení ze dne 13. května 1921, čís. 189 sb. z. a n. Ježto u žalobkyně tomu tak není, žalobní nárok není odůvodněn a v důsledku toho není odůvodněn ani nárok

spolužalujících dítek po zemřelém Václavu S. na vychovávací příspěvky, poněvadž tento nárok závisí na tom, přísluší-li vdově nárok na zaopatřovací požitky podle § 6.

Nejvyšší soud obnovil rozsudek prvního soudu.

Důvody:

Dovolací důvod nesprávného právního posouzení jest dán, neboť rozsudek odvolacího soudu mylně chápe předpis § 6 zákona ze dne 18. března 1921, čís. 130 sb. z. a n. Jakkoli předpis ten jest dosti nejasným, přece již z něho samého a zcela jasně pak z důvodové zprávy soc. pol. výboru tisk 1471 al. 8 a z prováděcího nařízení vlády ze dne 13. května 1921, čís. 189 sb. z. a n. čl. I. k § 6 vyplývá nade vší pochybu, že se omezení jeho — a on není vzhledem k § 1 písm. a), dle něhož přísluší dobrodiní zákona i pozostalým zaměstnancovým, když zaopatřovacích požitků již požívají, bez výhrady, tedy každé vdově pensionované vůbec, ničím jiným než omezením tohoto předpisu § 1 písm. a) — žádným způsobem nevztahuje na vdovy, jichž sňatek s nebožtíkem zaměstnancem datuje se ještě z doby jeho aktivity, jak tomu jest právě u žalobkyně, pakliže on nároku na pensi ještě byl nenabyl; v tomto případě nebylo tvrzeno, že nebožtík manžel žalobkyně nároku na pensi již za své aktivity, v které bezesporně zemřel, již byl nabyl. Co se totiž výrazem »nabytí nároku« na pensi myslí, vyplývá z § 1, který právě tak jako § 6 mluví jednak o případě, když zaměstnanec pense již požívá (písm. a), a jednak o případě, když na ni nároku již nabyl, ač jí ještě nepožívá (písm. b). Důvodová zpráva vykládá, že tento druhý případ tu je u starých úředníků, kteří již přesloužili, ale pro nepatrnost pense do výslužby odejítí nemohou, těm tedy že zákon tímto druhým ustanovením (písm. b) umožniti chce, aby ještě před počtím působnosti tohoto zákona do výslužby vstoupili, za kterýmž účelem působnost tu v § 16 na 30 dní odsunul. Ve smyslu zákona nabyl tedy nároku na pensi zaměstnanec, který je sice ještě v aktivitě, u něhož však již nastal konkrétní případ, který ke vstupu do výslužby dle smlouvy neb předpisu zákona opravňuje, což bude pravidelně případ dosloužení stáří, ku vstupu do výslužby opravňujícího (srv. § 3 odstavec druhý), výjimkou pak případ trvalé invalidity, opravňující ku vstupu do výslužby i před naplněním služebních let, kde potom zákon přiznává v § 4 jen procentuelní kvotu pense dle míry vyslouženého času. Tedy v takové případnosti byl by nebožtík muž žalobkyně musil bývat (nárok mít, aby s takovou kvotou do pense vstoupil) v té době, když se bral, aby výluka § 6 (2) na ni dopadati mohla. Něco takového však nebylo namítáno, naopak sám žalovaný opíral se výslovně o to, že nebožtík manžel žalobkyně zemřel roku 1916 jako aktivně sloužící úředník a tudíž před 1. lednem ani nepožíval pense ani do té nároku na ni neměl. Tvrdil tedy výslovně to, co nárok žalobkyně zakládá, kdežto odvolací soud vychází z opaku, to-muto tvrzení odporujícího, že nebožtík nárok měl a domnívá se arci, že to je ve prospěch vdovy. Zákon omezuje toliko vdovu, která zaměstnance brala si, když už byl v pensi nebo právně tomu rovnocenném postavení, t. j. že každou chvíli mohl do pense odejítí, maje nárok na ni již založený. Když takto důvod, z něhož odvolací soud žalobu zamítl, objevil se právně mylným, dlužno zkoumati ostatní námitky za-

lovaného, jež v dovolání ještě držel. Trval na tom, že nárok proti němu nepřísluší, protože je pouze pachtýřem dvora S., který má najatý pouze do roku 1924, že mu tedy povinnost, platiti pensí, nenáleží vůbec, pak-li by však přece náležela, tak ne přes dobu nájmu. Na to odpovídá § 11 zákona, že platiti pensí dle tohoto zákona povinen jest za městnava-
v a t e l (nikoli tedy nepraví se vlastník neb uživatel statku), u něhož výplata zaopatřovacích požitků počala, při čemž dle důvodové zprávy a vládního nařízení prov. k § 1 lit. a) jedno je, zda požitky ty platí za-
m ě s t n a v a t e l sám či osoba třetí, najmč, jako zde, nějaká pojišťovna. Ža-
l o v a n ý je bezesporně zaměstnavatelem, u něhož výplata vdoviny pense
počala, t. j. nebožtík zemřel jako jeho zaměstnanec a od jeho smrti po-
ž í v á vdova pense, Že je pouze pachtýřem, nevadí, neboť prováděcí
n a ř í z e n í vl. v příkladě 2. k § 9 výslovně uvádí jako zaměstnavatele
k placení povinného p a c h t ý ř e. K naprostému osvětlení otázky však
ještě toto: Vládní návrh zákona tisk čís. 1130 v § 2 (1) ukládal tak jako
z á k o n sám povinnost platiti zvýšenou pensí zaměstnavateli, u něhož
v ý p l a t a posavadní pense počala, avšak v odstavci druhém stanovil:
»V povinnost zaměstnavatele dle (1), který byl nebo jest v l a s t n í -
k e m neb u ž í v a t e l e m velkého pozemkového majetku, vstupuje
každý právní nástupce jeho v držení tohoto majetku...«. Tím nebylo
nikterak řečeno, že povinnost původní nestihá každého zaměstnavatele,
n ý b ř ž jen toho, který je vlastníkem neb uživatelem statku; praví se
t u z ř e t e l n ě jen, na č í h o právního nástupce povinnost ta přechází, že
jen na právního nástupce vlastníkovu neb uživatelovu, nikoli však na
p r á v n í h o nástupce jiného zaměstnavatele na př. pachtýře. Důvodová
z p r á v a však zmýlila se ve smyslu toho ustanovení a připojila v al. 9
t e n t o dodatek: »Břemeno vyšších zaopatřovacích požitků, jak je upra-
v u j e osnova, může býti uloženo j e d i n ě z a m ě s t n a v a t e l i, pokud
byl nebo jest v l a s t n í k e m nebo u ž í v a t e l e m velkého pozemko-
v é h o majetku nebo jeho právnímu nástupci v držbě.....«. Soc. pol.
v ý b o r tisk. 1417, jenž přepracoval vládní návrh tak, jak zní nyní vyhlá-
š e n ý zákon čís. 130/ 1921, který stanovil (nyní změněno zákonem ze dne
13. července 1922, čís. 215) v § 11, že »plniti požitky, uvedené v tomto
z á k o n ě jest povinen z a m ě s t n a v a t e l, u něhož počala výplata za-
o p a t ř o v a c í h o požitků« a v § 12, že »právní nástupci osob k výplatě po-
v i n n ý c h podle § 11« tedy právní nástupci každého zaměstnavatele ne
p o u z e v l a s t n í k a neb u ž í v a t e l e, »ručí s nimi nerozdílně za závazky z to-
h o t o zákona plynoucí«, a který tedy změnil vládní osnovu tak, že na
m í s t o v s t u p u do zaměstnavatelovy povinnosti ustanovil ručení práv-
n í h o nástupce vedle zaměstnavatele, a že toto ručení vztáhl na právní
n á s t u p c e každého zaměstnavatele k výplatě povinného (tedy i na právní
n á s t u p c e takto povinného), nicméně nedopatřením přejal z důvodové
z p r á v y vládní do zprávy své i hořejší passus al. 9, který nejen byl
v o d p o r u již s návrhem vládním, n ý b ř ž i s návrhem výborovým (nyní
z á k o n e m) je v odporu dvojnásob, odporuje jak § 11, tak § 12, a dlužno
h o v ú b e c nechati mimo zřetel.

Čís. 2096.

**Zákon ze dne 18. března 1921, čís. 130 sb. z. a n., jímž se upravují
zaopatřovací požitky bývalých zaměstnanců na velkém majetku po-
z e m k o v é m.**